

تحلیل و بررسی اثرات سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: دهستان ملاوی شهرستان پل دختر)

جواد بذرافشان*^۱ - مهرشاد طولابی نژاد^۲

- ۱- استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۸/۲۵   صص ۱۷۹-۱۹۵   تاریخ تصویب: ۱۳۹۴/۱۲/۱۹

چکیده

هدف: نقش و اهمیت سرمایه‌گذاری در فرآیند رشد و توسعه جوامع در اکثر نظریات رشد و توسعه اقتصادی مورد تأکید قرار گرفته است. با توجه به این که توسعه روستاها از عوامل اصلی توسعه ملی به شمار می‌آید، لازم است سرمایه‌گذاری برای مولدترین و کارآمدترین بخش‌ها در جهت تسریع توسعه فراهم شود. هدف این پژوهش، بررسی اثرات سرمایه‌گذاری در توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی در دهستان ملاوی می‌باشد.

روش: روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی است که با استفاده از آن، به بررسی عملکرد و اثرات سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستاهای این دهستان پرداخته شده است. در این پژوهش، تعداد ۱۵۷ خانوار با استفاده از فرمول کوکران (تعداد ۱۳ روستا) به عنوان نمونه انتخاب شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون t تک نمونه‌ای و هم‌بستگی پیرسون) استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده براساس آزمون t تک نمونه‌ای و آزمون هم‌بستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین میزان سرمایه‌گذاری و توانمندسازی و رفاه خانوارها در منطقه مورد مطالعه، رابطه کاملاً معناداری وجود دارد. همچنین، یافته‌ها نشان می‌دهد که عملکرد و اثرات سرمایه‌گذاری در دهستان ملاوی باعث افزایش توانمندی و رفاه خانوارهای روستایی در این منطقه شده است.

راه کارهای عملی: با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌شود که در این خصوص، دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان فرآیند توسعه مناطق روستایی به اهمیت نقش این سرمایه‌گذاری‌ها در مناطق روستایی توجه کافی داشته باشند. همچنین، فواید مثبت آن دقیق‌تر مورد بررسی قرار گرفته شود و با افزایش این سرمایه‌گذاری‌ها در نواحی روستایی، زمینه توسعه نواحی روستایی فراهم شود.

کلیدواژه‌ها: سرمایه‌گذاری، توانمندسازی، رفاه، توسعه روستایی، شهرستان پل دختر.

ارجاع: بذرافشان، ج. و طولابی نژاد، م. (۱۳۹۵). تحلیل و بررسی اثرات سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: دهستان ملاوی شهرستان پل دختر). *مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۵(۳)، ۱۷۹-۱۹۵.
<http://jrpp.um.ac.ir/index.php/RRP/article/view/51340>

۱. مقدمه

در نیمه دوم قرن بیستم، اقتصاددانان نئوکلاسیک در فهم علل توسعه اقتصادی بیش‌تر به عوامل محدودی مانند تراکم سرمایه‌های فیزیکی و فراوانی منابع طبیعی توجه داشتند که تحت عنوان عوامل اقتصادی قرار می‌گرفتند (مرزبان^۱، ۲۰۱۰، صص ۵۸-۳۱)؛ اما امروزه مطالعات اقتصاددانان توسعه نشان می‌دهد که سیاست‌های کشورها از جمله سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی و مخارج تحقیق و توسعه بر سرمایه‌گذاری تأکید داشته که نه تنها بر رشد و بهره‌وری اقتصادی؛ بلکه بر توزیع مناسب درآمد و کاهش نابرابری در اقتصاد کشورها مؤثر بوده است (فان^۲، ۲۰۰۷، صص ۱۵۴-۱۳۲) که به طور مستقیم و غیرمستقیم بر سطح امرار معاش افراد و خانواده‌ها تأثیر می‌گذارد (دزآن‌جا، کریستی، فازی و تونی هیده^۳، ۲۰۱۵، ص. ۱۶۶). افزایش استفاده از سرمایه، اقتصاد جهانی را دگرگون کرده است. یکی از مصادیق این دگرگونی، حرکت اقتصاد به سمت جای‌گزینی تحرک سرمایه به جای تحرک کالا است (مهدوی، ۱۳۸۳، ص. ۱۸۲). به دلیل ارتباط نزدیک رشد اقتصادی و رفاه جوامع، بسیاری از اقتصاددانان به دنبال شناخت منابع رشد اقتصادی هستند (طاهری احمدی، ناجی میدانی و جندقی میدی^۴، ۲۰۱۰، صص. ۵۸-۳۱). سرمایه از طریق افزایش کیفیت و افزایش مهارت‌های نیروی کار باعث افزایش میزان دریافتی نیروی کار و به دنبال آن، افزایش رشد اقتصادی می‌شود (خاکیان و دیگران، ۱۳۹۲، ص. ۲۰) و نقش کلیدی در مناسبات شهری- روستایی در فرآیند توسعه، مبادلات و جریان‌های مالی به منظور تأمین منابع مالی در مناطق روستایی دارد (خان و خان^۵، ۲۰۰۸، ص. ۵۳) که در نهایت، باعث افزایش درآمد برای فقرا و هم‌چنین، افزایش بهره‌وری کشاورزی در درآمدت می‌شود (باسو^۶، ۲۰۱۳، ص. ۱). درون و مسی^۷ معتقدند که اگر وجوه ارسالی به اندازه‌ای کافی باشد که بتواند در پروژه‌های عمومی و زیرساخت‌های اقتصادی مورد استفاده قرار گیرند، به جوامع روستایی اجازه می‌دهد که پروژه‌های عمرانی و عمومی روستا سرمایه‌گذاری و رشد بیش‌تری را در روستا ایجاد کنند (کوهن و رودریگز^۸، ۲۰۰۵، صص. ۵۵-۵۳). با توجه به این‌که توسعه اقتصادی یکی از اهدافی است که توسط کشورها، از جمله در ایران دنبال می‌شود، تکیه بر افزایش کمی و کیفی عوامل تولید برای رشد و توسعه پایدار، همواره مد نظر همه کشورها بوده است.

رنج کمبود سرمایه و سرمایه‌گذاری به عنوان عامل تولیدی مهم، مانعی جدی بر سر راه توسعه کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود (رهبر، مظفری خامنه و محمدی، ۱۳۸۶، صص. ۱۳۸-۱۱۱) و راهبردی برای بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی روستاییان فقیر و کشاورزی به عنوان کارکرد اصلی روستا، نقش مهم در فقرزدایی دارد (میجرینک^۹، ۲۰۰۷، ص. ۴۷). امروزه عدم توجه به فضاهای روستایی و عدم سرمایه‌گذاری در روستاها مشکلات فراوانی را برای سرزمین ملی ایجاد می‌کند. از این رو، سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مختلف تولیدی بخش کشاورزی، ایجاد امکانات نگهداری محصولات کشاورزی، فعالیت‌هایی در زمینه آموزش و ترویج از جمله مواردی هستند که افزایش تولید و بهره‌وری بهینه در بخش کشاورزی را به دنبال دارد که همین امر باعث کاهش تورم و رونق اقتصادی در کشور می‌شود (مطیعی‌لنگرودی، ۱۳۸۸، صص. ۲۱-۲۰)؛ علاوه بر این، سرمایه‌گذاری نکردن در امر روستاها باعث بی‌ثباتی و برهم‌خوردن تعادل فضایی و هم‌چنین، عدم بهره‌مندی مناسب از تسهیلات و امکانات در مناطق مختلف می‌شود (قدیری معصوم و فتحی نیا، ۱۳۹۳، ص. ۲). فقدان سرمایه و سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی یکی از علل اصلی گرفتارشدن بسیاری از خانوارهای روستایی در دور باطل فقر و توسعه‌نیافتگی شناخته شده و علاوه بر آن‌که بیکاری گسترده‌ای را در این مناطق به دنبال داشته که موجب عقب‌ماندگی سطح تولید در روستاها و در نهایت، به فقر اقتصادی و اجتماعی آن‌ها منجر شده است (پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی، ۱۳۹۰، ص. ۲۴۰). سرمایه‌گذاری زیربنایی برای تولیدکنندگان بخش کشاورزی اهمیت زیادی دارد و بهره‌وری و کارایی کشاورزان را افزایش می‌دهد (نجفی، طرازکار و شیروانین، ۱۳۹۰، ص. ۱۹). به طور کلی، سرمایه‌گذاری در نواحی روستایی تقویت بنیان‌های اقتصاد پایدار نواحی روستایی (والاس^{۱۰}، ۲۰۰۷، ص. ۵۴۸)، جلوگیری از تخلیه روستاها، ایجاد تعادل در جمعیت روستایی و استفاده بهینه از عوامل تولید و به‌کارگیری اقتصاد پایدار را در نواحی روستایی موجب می‌شود (پاوو^{۱۱}، ۲۰۰۲، ص. ۳۳۵). هم‌چنین، قدرت و توانمندی لازم را در اختیار روستاییان قرار و بهره‌وری و دسترسی به استانداردهای زندگی روستاییان را افزایش می‌دهد (اوسبرنه^{۱۲}، ۲۰۰۶، ص. ۵۴۲) و در نهایت، از طریق بهبود هماهنگی عمودی بین سکونت‌گاه‌ها، به تقویت ظرفیت‌های

گذاری‌ها در زندگی خانوارهای روستایی در دهستان ملاوی شهرستان پلدختر بررسی شود. از این رو، سؤال اصلی تحقیق عبارت است از: سرمایه‌گذاری‌ها چه تأثیری در توانمندسازی و رفاه اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی در ناحیه مورد مطالعه داشته است؟

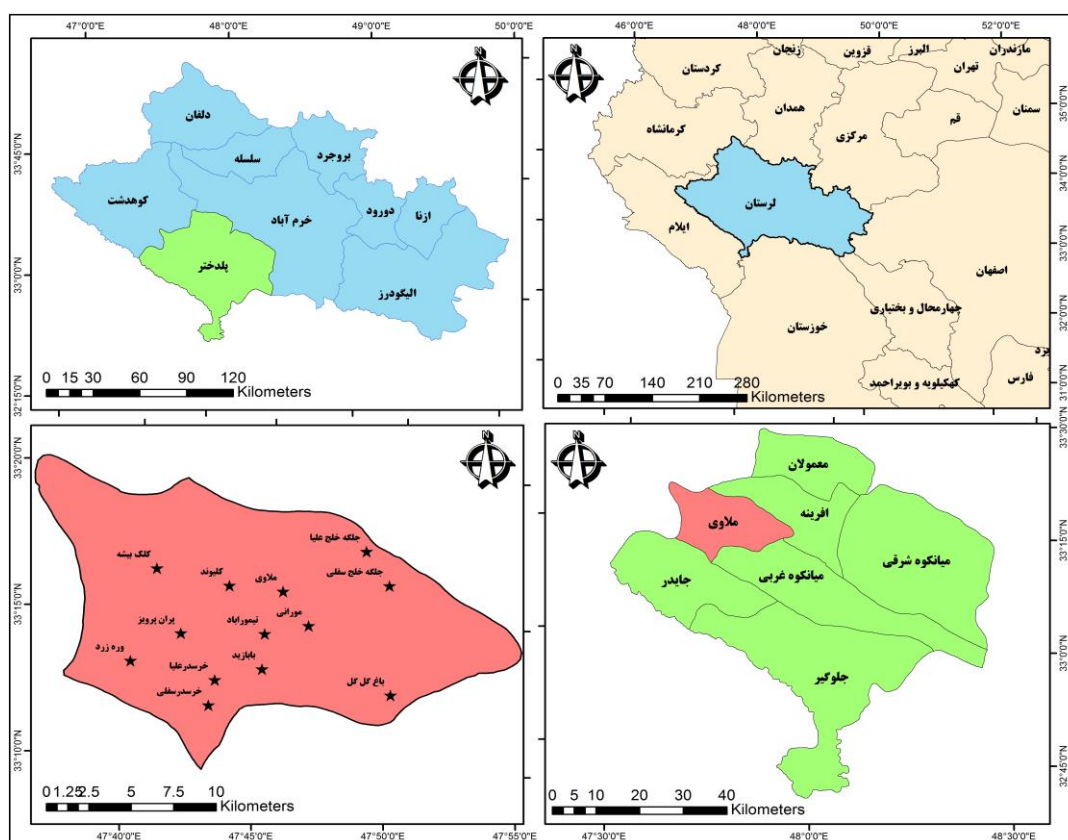
در راستای این سؤال فرضیه زیر مطرح می‌شود. به نظر می‌رسد، بین افزایش میزان سرمایه‌گذاری در روستاهای ناحیه مورد مطالعه و توانمندسازی و رفاه خانوارها، رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۲. روش‌شناسی تحقیق

۱.۲. قلمرو جغرافیایی تحقیق

روستاهای مورد مطالعه در محدوده سیاسی دهستان ملاوی واقع است. این دهستان براساس سرشماری سال ۱۳۹۰ دارای ۹۹۲۳ نفر جمعیت دارد (شکل ۱).

محلی، تأمین زیرساخت‌ها و توسعه سرمایه‌انسانی و در نهایت، به بهبود قابلیت زیست‌پذیری نواحی روستایی کمک می‌کند. بنابراین، در این پژوهش به بررسی اثرات سرمایه‌گذاری در توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی پرداخته شده است. تا کنون در ایران بسیاری از محققان اثرات و پیامدهای سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بخش‌های مختلف اقتصادی و تأثیر سرمایه‌گذاری در توسعه روستایی را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند (مهردی، ۱۳۸۳؛ رضوانی، اکبریان رونیزی و رجایی، ۱۳۸۶؛ رهبر، مظفری خامنه و محمدی، ۱۳۸۶؛ شاطریان و گنجی‌پور، ۱۳۸۹؛ نجفی، طراز‌کار و شیروانیان، ۱۳۹۰؛ عینالی و رومیانی، ۱۳۹۳؛ قدیری معصوم و فتحی‌نیا، ۱۳۹۳). در این بین، موضوعی که تا کنون به آن پرداخته نشده، اثرات این سرمایه‌گذاری‌ها در توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی است. بنابراین، در این مقاله سعی شده است، ضمن بیان مبانی نظری و معرفی شاخص‌های توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی، اثرات این سرمایه-

شکل ۱- نقشه دهستان ملاوی و روستاهای نمونه

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۴

۲.۲. روش تحقیق

به‌دست‌آمده از پرسش‌نامه، میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ برای کلّ مقیاس ۰/۸۷ محاسبه شد که بالاتر از ۰/۷۰، و نشان‌دهنده پایایی مقیاس است. (جدول ۲).

جدول ۲- میزان آلفای محاسبه‌شده برای هر بعد

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

ابعاد	میزان آلفای کرونباخ
اجتماعی	۰/۸۹
اقتصادی	۰/۸۵
میزان کل	۰/۸۷

۳.۲. متغیرها و شاخص‌های تحقیق

با توجه به مطالعات انجام‌شده می‌توان شاخص‌های کلی درج‌شده در جدول (۳) را برای توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی ارائه داد.

تحقیق حاضر در زمره تحقیقات کاربردی و از نظر روش، در چهارچوب روش توصیفی-تحلیلی قرار می‌گیرد. جمع‌آوری اطلاعات به دو روش کتاب‌خانه‌ای و میدانی بوده است. جامعه آماری این تحقیق، روستاهای دهستان ملاوی در شهرستان پلدختر است که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۵۷ خانوار (۱۳ روستا) به عنوان نمونه انتخاب شد که از بین آن‌ها، جامعه نمونه تحقیق با توجه به تعداد خانوار روستاها به صورت تصادفی انتخاب شد. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها در سطح استنباطی از آزمون t تک نمونه‌ای و هم‌بستگی پیرسون استفاده شده است. به این ترتیب، به منظور بالابردن دقت کار از تعداد کل روستاهای دهستان ملاوی تعداد ۱۳ روستا برای نمونه‌گیری انتخاب شدند. سپس، به توزیع پرسش‌نامه به صورت تصادفی اقدام شد. جدول (۱)، اسامی روستاهای منتخب را به همراه تعداد نمونه‌گیری‌شده در هر روستا، نشان می‌دهد.

جدول ۱- روستاهای نمونه و تعداد پرسش‌نامه در هر یک از

روستا

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰ و یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

ردیف	نام روستا	تعداد خانوار	تعداد نمونه
۱	مورانی	۴۱۱	۳۰
۲	ملاوی	۲۱	۵
۳	جلگه علیا	۶۷	۱۰
۴	جلگه سفلا	۱۸۲	۱۲
۵	خرسدر علیا	۸۵	۱۰
۶	خرسدر سفلی	۱۳۴	۱۰
۷	وره زرد	۱۹۷	۱۵
۸	پران پرویز	۲۱۳	۱۸
۹	بالازید	۱۱۸	۱۵
۱۰	باغ گل گل	۴۲	۷
۱۱	کلک بیشه	۸	۵
۱۲	تیمور آباد	۳۷	۸
۱۳	کلیوند	۱۲۱	۱۲
جمع	-	۱۶۳۶	۱۵۷

در طراحی سؤالات پرسش‌نامه، دقت لازم به عمل آمد تا سؤالات سادگی و وضوح کافی داشته باشد. بر این اساس، برای سنجش پایایی، یک نمونه اولیه شامل ۴۵ پرسش‌نامه پیش‌آزمون شد و سپس، با استفاده از داده‌های

جدول ۳- شاخص‌های اثرات سرمایه‌گذاری در توانمندی و رفاه خانوارهای روستایی

مأخذ: باسل، ۱۳۸۱؛ ربانی، آرانچولام، عباس زاده و قاسمی، ۱۳۸۶؛ قدیری معصوم و فتحی نیا، ۱۳۸۹؛ کیمیائی، ۱۳۹۰؛ طولابی نژاد، ۱۳۹۲؛ طولابی نژاد، فراهانی و پیرایش، ۱۳۹۴.

ابعاد	مؤلفه	شاخص	معرف و گویه‌ها
اقتصادی	اقتصاد خانوار	وضعیت پس‌انداز	ظرفیت پس‌انداز خانوارهای روستایی، میزان رضایت از پس‌انداز، ایجاد زمینه پس‌انداز برای خانوار
		وضعیت درآمد	میزان رضایت از درآمد خود، میزان درآمدها در بخش کشاورزی، میزان کاهش فقر، میزان درآمد در بخش دام‌داری
		قدرت خرید	قدرت خرید، میزان تقاضای خانوار، استفاده از کالاهای مصرفی بادوام و کم‌دوام، میزان مصرف و قدرت خرید مواد غذایی، خرید وسائل منزل، افزایش هزینه‌های زندگی (درمانی، آموزشی و غیره)
	دسترسی	میزان دسترسی	میزان دسترسی به منابع مالی و وام‌های بانکی، میزان دسترسی به نهاده‌های کشاورزی (کود و سم و بذر و غیره)، دسترسی به حمل‌ونقل و انتقال محصول به بازار مصرف
		توانمندی اقتصادی	سرمایه‌گذاری
	مالکیت		مالکیت اراضی کشاورزی، مالکیت وسایل حمل‌ونقل، مالکیت عوامل تولید کشاورزی، مالکیت انواع دام‌ها
	میزان هزینه‌ها		هزینه حمل و نقل محصول، هزینه آماده‌سازی زمین برای فعالیت‌های کشاورزی (شخم، هموار کردن)، هزینه پرداختی برای مرحله برداشت محصول، صرفه‌جویی در مصرف حامل‌های انرژی (گازوئیل، برق و غیره)
	استفاده از نهاده‌ها و ماشین‌آلات		استفاده از ادوات و ماشین‌آلات در کشاورزی، میزان استفاده از نهاده‌های کشاورزی جدید
	کارایی	تکنولوژی و ضریب مکانیزاسیون	انتخاب تکنولوژی سازگار و مناسب، تمایل به شیوه‌های جدید آبیاری (قطره‌ای و بارانی و غیره)
		اشتغال و بهره‌وری	میزان افزایش سطح اشتغال در بخش کشاورزی و دامی، میزان خروج نیروی کار از روستا، گرایش نیروی کار جوان به مشاغل غیر کشاورزی و دام‌داری، تنوع فرصت‌های شغلی جدید
بهداشت		بهره‌مندی از امکانات بهداشتی، تنوع رژیم غذایی، سطح بهداشت و سلامت، تفریح و اوقات فراغت	
اجتماعی	کیفیت زندگی	سطح زندگی	بهبود موارد بهداشتی و تغذیه‌ای، میزان رضایت از کیفیت زندگی، ارتقای سطح زندگی
		آموزش	میزان رضایت از خدمات آموزشی، افزایش سطح آگاهی
		ماندگاری و مهاجرت	تمایل به مهاجرت از روستای محل زندگی، ماندگاری در روستای محل زندگی
	مکانی-تعلق	شیوه زندگی	گرایش خانوارهای روستایی به سبک و شیوه زندگی شهری، حس تعلق به مکان
		مشارکت	مشارکت در فعالیت‌های عمرانی روستا، مشارکت در برنامه‌های عمومی روستا، مشارکت با و هم‌کاری با اهالی روستا در زمینه کارهای کشاورزی و غیره
	وضعیت مسکن	رضایت از مسکن	میزان تغییر در کالبد روستا، مقاوم‌سازی مسکن و بناها، احساس امنیت در برابر سوانح
توسعه مسکن		توسعه مسکن جدید روستا، میزان دسترسی به مصالح بادوام برای ساخت مسکن، بهسازی و نوسازی مسکن	

۳. مبانی نظری

با شکل‌گیری و توسعه مدل‌های رشد در ادبیات اقتصادی مقوله سرمایه‌گذاری و تأمین سرمایه به عنوان یکی از موضوعات اساسی اقتصاد در کانون توجه پژوهش‌گران و سیاست‌گذاران قرار گرفته است (استادی، رفعت و رئیسی، ۱۳۹۲، ص. ۱۴۸). جریان سرمایه به لحاظ مفهومی بیش‌تر در حیطه بین‌المللی مطرح است؛ به عنوان مثال، رشد بالای بهره‌وری در کشورهای آسیایی به‌ویژه کره به افزایش حاشیه تولید سرمایه، افزایش نرخ رشد بهره‌وری به‌ویژه سرمایه‌گذاری مربوط می‌شود (گورینچاس و جین^{۱۳}، ۲۰۰۷، ص. ۱). مدل رشد اقتصادی لوئیس^{۱۴} نشان می‌دهد، سرمایه‌ای که در توسعه صنعتی سرمایه‌گذاری می‌شود، خود تقاضای کالاهای کشاورزی و ارتقا و بهبود بازدهی محصولات کشاورزی را موجب می‌شود (نایگت و سونگ^{۱۵}، ۲۰۰۰، ص. ۸۴). از دیدگاه اقتصادی، ایجاد اشتغال و درآمد به طور مستقیم و غیرمستقیم با مراحل سرمایه‌گذاری در ارتباط می‌باشد؛ زیرا سرمایه‌گذاری در مناطق کم‌تر توسعه‌یافته به افزایش میزان تولید و بهره‌وری عوامل مؤثر در آن از طریق تقویت ظرفیت انطباقی و سازگاری منجر می‌شود (پسالتوپولوس، اسکوراس و زومسون^{۱۶}، ۲۰۱۱، ص. ۱۴۸). هم‌چنین، به عقیده نظریه‌پردازان قطب رشد از قبیل پرو، میردال، هیرشمن و هانسن^{۱۷} ارتباط مناطق شهری و روستاهای پیرامون آن‌ها می‌تواند با توجه به جریان متقابل کالا، سرمایه و دیدگاه‌ها به توسعه نواحی روستایی منجر شود (قره‌باغیان، ۱۳۸۱، ص. ۲۹۶). جریان سرمایه به نواحی روستایی عمدتاً در چند مرحله صورت می‌گیرد؛ به طوری که در مرحله اول باید سرمایه‌گذاری ملی - منطقه‌ای در زیرساخت‌های توسعه صورت گیرد تا زمینه را برای مقرون‌به‌صرفه‌بودن فعالیت‌های اقتصادی برای صاحبان سرمایه‌های کوچک مهیا کند و در مراحل بعدی، بازارهای مناسب در نواحی روستایی همراه با سیاست‌های تشویقی می‌تواند زمینه رشد و توسعه روستایی را تسهیل کند (پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی، ۱۳۹۰، ص. ۲۴۰). دهان^{۱۸} به پول‌های ارسال شده به روستاها به عنوان یکی از مهم‌ترین جنبه‌ها توجه می‌کند؛ زیرا می‌تواند فراهم‌کننده اثر رخنه به پایین باشد. پژوهش‌هایی که منافع مثبت پول‌های حواله‌شده به

روستاها را مطرح می‌سازند، معتقدند که این وجوه می‌توانند نقش بیمه و سرمایه‌گذاری را ایفا کنند (دهان، ۱۹۹۹، صص. ۱۹-۲۳)؛ به عبارت دیگر، هم‌زمان که در ادبیات رشد و در سطح کلان، فرآیند تأمین سرمایه مورد نیاز اقتصاد، برای قرارگرفتن در سطح تعادلی رشد مطرح است، در سطح خرد نیز یافتن منابع بهینه تأمین مالی در بخش‌های مختلف اقتصادی حائز اهمیت می‌باشد (استادی، رفعت و رئیسی، ۱۳۹۲، ص. ۱۴۸). سرمایه‌گذاری که در عرصه‌های روستایی صورت می‌گیرد، می‌تواند تغییرات اجتماعی و تحرک اقتصاد روستاها را باعث شود و منبع درآمد مطلوبی برای اقشار روستایی باشد (بات و شاه^{۱۹}، ۲۰۱۱، صص. ۳۸۴-۳۸۴) و به مثابه متغیر جدیدی است که به این عرصه وارد شده است. این متغیر در سامانه سکونت‌گاه‌های روستایی پیامدهایی را به هم راه خواهد داشت. براساس اهداف برنامه‌ها، این پیامدها لزوماً مثبت فرض می‌شوند و یا باید به حل معضلات و تنگناهای موجود در سکونت‌گاه‌های روستایی و در نهایت، بهبود شرایط زیست و رفاه جامعه روستایی و توسعه روستایی منجر شود (شاطریان و گنجی پور، ۱۳۸۹، ص. ۱۳۳) و در نهایت، به ایجاد محیط‌های با کیفیت در مناطق روستایی منجر خواهد شد (گوستافسون^{۲۰}، ۲۰۰۱، صص. ۱۶-۵) که به دنبال آن، زمینه افزایش توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی فراهم می‌شود.

توانمندسازی^{۲۱} عبارت است از آزادکردن قدرت افراد که به واسطه دانش و انگیزه خود صاحب آن قدرت هستند (لیترل^{۲۲}، ۲۰۰۷، صص. ۷۸-۱۱۰)، به معنای به‌دست‌آوردن آگاهی و کنترل نیروهای شخصی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی با هدف اقدام برای بهبود زندگی (منون^{۲۳}، ۲۰۰۳، ص. ۲۰). توانمندسازی فرآیندی است که طی آن، افراد با افزایش قابلیت‌های خود می‌توانند به نیازهای خود پاسخ داده و به حقوق و قدرت برابر دست یابند (درولت^{۲۴}، ۲۰۱۱، ص. ۳). توانمندسازی به دنبال آن است که مردم بتوانند خود آغازگر، کنترل‌کننده و رهبر توسعه باشند و در عین حال، توان مشارکت آزادانه در پروژه‌ها و طرح‌های توسعه را نیز داشته باشند. در واقع، این دیدگاه از توانمندسازی به دنبال نگرش جدیدی به قدرت و کنترل شرایط زندگی است (لکوکو مروی^{۲۵}، ۲۰۰۶، صص. ۳۳۲-۳۲۳). امروزه اغلب کشورها برای دستیابی به توسعه

عباس‌زاده و قاسمی، ۸۶، ص. ۷۵). از سوی دیگر، رفاه اقتصادی افراد به نوع مصرف کالاهای مختلف و میزان مصرف این کالاها بستگی دارد. درآمد و بودجه خانوار نیز ابزاری است که توسط آن می‌توان چه‌گونه‌گی شیوه مصرفی افراد و در نتیجه، وضعیت رفاه اقتصادی آن‌ها را ارزیابی و تجزیه و تحلیل کرد؛ به عبارت دیگر، با استفاده از نتایج مربوط به بودجه خانوار می‌توان زندگی افراد جامعه و چه‌گونه‌گی تغییرات آن در طول زمان و تأثیر سیاست‌های مختلف اقتصادی را بر رفاه مردم بررسی کرد و به دنبال راه‌کارهایی برای بهبود هرچه بیشتر رفاه افراد در جامعه بود (طولایی‌نژاد، ۱۳۹۲، صص. ۷۲-۷۱) که از جمله شاخص‌های مهم آن می‌توان ترکیب کالاهای مصرف خانوارها را طی زمان نام برد (مولایی و مرادی، ۱۳۸۹، ص. ۱۱۳). در ایران دولت به منظور دستیابی به توسعه روستایی از ابزارهای مختلفی استفاده کرده و اقدامات متعددی را به مرحله اجرا درآورده است. سرمایه‌گذاری‌های عمرانی از مهم‌ترین ابزارهای دولت در این زمینه به شمار می‌آید (شاطریان و گنجی پور، ۱۳۸۹، ص. ۱۳۲).

سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی، باعث تقویت اقتصاد محلی (کاندیلوو و رنکو، ۲۰۱۰، ص. ۲) موجب شکل‌گیری سرمایه‌های اقتصادی و اجتماعی بین خانوارها در مناطق روستایی (لودر و کاریزما، ۲۰۱۱، ص. ۸۷۸) باعث ایجاد ثبات در تولید محصولات کشاورزی و کاهش مهاجرت روستاییان به شهر (باسو، ۲۰۱۳، ص. ۱) باعث افزایش درآمد، کاهش فقر خانوارهای روستایی و توسعه روستایی می‌شود که رشد و توسعه اقتصادی (کومار، ۲۰۱۵، ص. ۱) هم‌چنین، موجب توانمندسازی و رفاه روستاییان و نظام تولید روستایی می‌شود (سانتوس و بارت، ۲۰۱۰، ص. ۱۷۹۴). بنابراین، می‌توان گفت افزایش سرمایه‌گذاری در نواحی روستایی باعث افزایش میزان اشتغال، افزایش درآمد، افزایش میزان پس‌انداز، افزایش میزان دسترسی به موارد بهداشتی و آموزشی، افزایش کیفیت محیط روستا و زیرساخت‌ها، افزایش کیفیت مسکن، افزایش حسّ تعلق به مکان در مناطق روستایی و به دنبال آن، باعث افزایش رفاه و توانمندی روستاییان می‌شود (شکل ۱).

پایدار، توانمندسازی را کارآمدترین روش یافته‌اند (پارسونز، ۲۰۰۱، صص. ۱۷۹-۱۵۹). رابطه توانمندسازی با توسعه پایدار را می‌توان به سه شیوه بررسی کرد: ۱- توانمندسازی از اجزای توسعه پایدار است ۲- توانمندسازی عامل توسعه پایدار تلقی می‌شود ۳- توانمندسازی معلول توسعه پایدار به حساب می‌آید (میرزایی، غفاری و کریمی، ۱۳۸۹، ص. ۱۰۰). در جامعه روستایی، ابعادی چون توانمندی اقتصادی و اجتماعی و روانی، بیش‌تر از ابعاد دیگر اهمیت دارند. عوامل مختلفی در فرآیند توانمندسازی دخالت دارند که در این میان قابلیت‌ها و ویژگی‌های زمینه‌ای افراد، دارای نقش اهمیت خاصی است (شکوری، رفعت‌جاء و جعفری، ۱۳۸۶، صص. ۲۶-۱). مهم‌ترین محور توانمندسازی کسب قدرت کنترل و تسلط بر نیروهای تأثیرگذار بر حیات انسانی است. این قدرت می‌تواند فردی یا اجتماعی باشد. در روند برنامه‌ریزی روستایی ایران توانمندسازی می‌تواند به شکل افزایش دانش و سواد، بقای نیروی انسانی باسواد در روستا و افزایش مشارکت در تصمیم‌گیری مطرح شود (شاطریان و گنجی پور، ۱۳۸۹، ص. ۱۳۷).

از دیگر متغیرهای تحقیق، مفهوم رفاه است. در هر جامعه، رفاه از اساسی‌ترین نیازهای اجتماعی است که افراد جامعه باید از آن برخوردار باشند. رفاه باعث خلق امنیت، احساس آرامش و اطمینان همه‌جانبه نسبت به حال و آینده است (حق‌جو، ۱۳۸۱، ص. ۷۸). از نظر فیتزپتریک، رفاه عبارت است از قدرت خرید و توانایی در کسب تسهیلات و امکانات زندگی؛ اما به منظور کمی و محاسبه-پذیر شدن، رفاه را مترادف با بهره‌مندی یا مطلوبیت در نظر می‌گیرند (طرازکار و زیبایی، ۱۳۸۳، ص. ۱۴۷). رفاه با امنیت، معیشت، سلامت، بهداشت، شادکامی و اقدامات تکمیلی همراه است (افتخاری، ۱۳۸۹، ص. ۲۰۳). هدف سیاست‌های رفاهی افراد فقیر است، رفاه از این منظر، محدود به کسانی است که از راه دیگری قادر به اداره خود نیستند (نجفی‌خواه، ۱۳۹۱، ص. ۵۴). رفاه دارای ابعاد اقتصادی و اجتماعی است. رفاه اجتماعی عبارت است از مجموعه سازمان‌یافته‌ای از قوانین، مقررات، برنامه‌ها و سیاست‌هایی که در قالب مؤسسات رفاهی و نهادهای اجتماعی به منظور پاسخ‌گویی به نیازهای مادی و معنوی و تأمین سیاست انسان‌ها ارائه می‌شود (ربانی، آرانچولام،

گرفته است. میزان سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به گذشته و میزان بهره‌گیری از این سرمایه‌گذاری‌ها به ترتیب، با میانگین‌های ۳/۹۹ و ۳/۸۹ قرار گرفته‌اند که نشان‌دهنده افزایش مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری در میان خانوارها در ناحیه مورد مطالعه است. جدول (۵) درصد و فراوانی گویه‌های مرتبط با مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری در روستاهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

جدول ۵- میزان عملکرد، بهره‌گیری و میزان

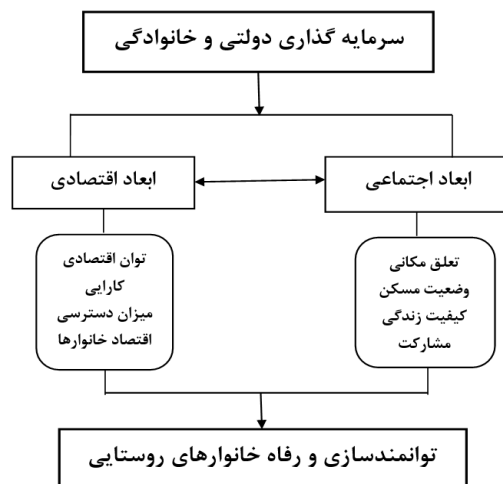
سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به گذشته از نظر خانوارهای روستایی

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

میزان سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به گذشته	میزان بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری‌ها	میزان عملکرد سرمایه‌گذاری	گزینه	
			تعداد	درصد
۱۲	۱۰	۸	خیلی کم	۱۲
			کم	۷/۶۴
۱۳	۱۵	۱۷	کم	۸/۲۸
			متوسط	۴۲
۲۶/۷۵	۲۴/۲	۱۱/۴۶	زیاد	۶۰
			خیلی زیاد	۳۸/۲۱
۳۰	۲۶	۴۲	میانگین	۱۹/۱
				۳/۹۹

۲.۴. بررسی تأثیر سرمایه‌گذاری بر شاخص‌های توانمندسازی و رفاه اقتصادی در بین خانوارهای روستایی

برای استفاده از تکنیک آماری ابتدا باید مشخص شود که داده‌های جمع‌آوری‌شده از توزیع نرمال برخوردار است یا غیرنرمال؟ زیرا در صورت نرمال بودن توزیع داده‌های جمع‌آوری‌شده برای آزمون فرضیه‌ها می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد و در صورت غیرنرمال بودن از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده کرد. با توجه به این که مقدار سطح معنی‌داری برای تمامی گویه‌ها بزرگ‌تر از مقدار خطا ۰/۰۵ است. بنابراین، توزیع فراوانی گویه‌های متغیر دارای توزیع نرمال است که با توجه به نرمال بودن داده‌ها از آزمون پارامتریک، مانند آزمون t استفاده شده است.

شکل ۲- مدل مفهومی تحقیق

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۴

۴. یافته‌های تحقیق

توزیع پرسش‌نامه مزبور بین سرپرستان خانوار روستایی روستاهای نمونه تحقیق حاکی از آن است که بیش‌ترین مقدار سنی پاسخ‌دهندگان ۳۱ تا ۴۰ سال بوده‌اند با ۴۳/۳ درصد، تحصیلات اکثر پاسخ‌گویان مدرک تحصیلی راهنمایی بوده، از نظر اشتغال، ۶۲/۴ درصد کشاورزی بوده، از نظر جنسیت ۸۵/۳ درصد پاسخ‌گویان مرد و از نظر تأهل ۸۲/۸ درصد پاسخ‌گویان متأهل بوده‌اند (جدول ۴).

جدول ۴- ویژگی‌های توصیفی جمعیت مورد مطالعه

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

مشخصات پاسخ‌دهنده	بیش‌ترین پاسخ‌گو	تعداد پاسخ‌گو	درصد
سن	۳۱ تا ۴۰ سال	۶۸	۴۳/۳
تحصیلات	دارای مدرک راهنمایی	۳۲	۳۱/۱
جنسیت	مرد	۱۳۴	۸۵/۳
تأهل	متأهل	۱۳۰	۸۲/۸
شغل اصلی	کشاورز	۹۸	۶۲/۴

۴.۱. تحلیل نگرش خانوارها به سرمایه‌گذاری

یافته‌های توصیفی تحقیق درخصوص میزان عملکرد، میزان بهره‌گیری و میزان سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به گذشته از نظر خانوارهای روستایی نشان می‌دهد که مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری در سطح بالاتری از میانگین قرار گرفته‌اند که میزان عملکرد سرمایه‌گذاری با میانگین ۴/۰۵ در سطح بالایی قرار

تحلیل میانگین عددی میزان این شاخص‌ها در سطح خانوارها در محدوده مورد مطالعه براساس آزمون t تک‌نمونه‌ای مبین بالابودن سطح تأثیر این سرمایه‌ها در کلیه شاخص‌های مورد نظر شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، میزان سرمایه‌گذاری بیش‌ترین تأثیر را در بخش کشاورزی و دامداری با میانگین (۴/۵۱) داشته که نسبت به سایر شاخص‌ها در سطح بالاتری قرار دارد؛ به طوری که سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی نسبت به گذشته افزایش پیدا کرده است که این

افزایش سرمایه‌گذاری در این بخش باعث افزایش درآمد خانوارها و به تبع افزایش توانمندی و رفاه اقتصادی آن‌ها می‌شود. همان‌طور که جدول (۶) نشان می‌دهد، با احتساب دامنه طیفی در خانوارهای ساکن در روستای نمونه که بین ۱ تا ۵ براساس طیف لیکرت در نوسان است، این میزان برای همه ابعاد بیش‌تر از عدد مطلوبیت ۳ ارزیابی شده است. این تفاوت برای همه ابعاد در سطح آلفای ۰/۰۱ معنادار و میزان تفاوت آن‌ها از مطلوبیت عددی به صورت مثبت برآورد شده است.

جدول ۶- بررسی شاخص‌های توانمندسازی و رفاه اقتصادی در بین خانوارهای نمونه با استفاده از آماره t

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

مطلوبیت عددی مورد آزمون = ۳							
مؤلفه‌ها	میانگین	آماره T	آزادی	معناداری	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پائین	حد بالا
وضعیت پس‌انداز	۳/۶۵	۱۲/۵۳	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۶	۰/۵۵۲	۰/۷۶۰
وضعیت درآمد	۳/۷۴	۱۴/۵۰	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۷۴۸	۰/۶۴۶	۰/۸۵۱
قدرت خرید	۳/۴۰	۱۳/۵۹	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۴۰۱	۰/۳۴۲	۰/۴۵۹
کاهش فقر	۳/۸۱	۱۹/۹۰	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۸۱۳	۰/۷۳۲	۰/۸۹۴
سرمایه‌گذاری در کشاورزی و دامداری	۴/۵۱	۲۴/۱۱	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۹۴۵	۰/۸۵۶	۰/۹۸۵
مالکیت	۳/۸۱	۱۹/۹۰	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۴۰۱	۰/۳۴۲	۰/۴۵۹
سطح زیرکشت	۳/۷۴	۱۴/۵۰	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۷۴۸	۰/۶۴۶	۰/۸۵۱
استفاده از نهاده‌ها و ماشین‌آلات	۳/۹۵	۱۳/۵۳	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۶	۰/۵۵۲	۰/۷۶۰
فن‌آوری و ضرب مکانیزاسیون	۳/۹۵	۱۳/۵۷	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۶۶۰	۰/۵۵۶	۰/۷۶۴
اشتغال و بهره‌وری	۳/۷۴	۱۴/۵۰	۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۱	۰/۵۵۳	۰/۷۶۱

با استناد به یافته‌های تحقیق در مورد میزان تأثیر سرمایه‌گذاری در زمینه توانمندسازی و رفاه اقتصادی از سوی خانوارهای روستایی با استفاده از t تک‌نمونه‌ای، نشان‌دهنده تأثیرگذاری مثبت آن بر مؤلفه‌های، وضعیت پس‌انداز، وضعیت درآمد، قدرت خرید، کاهش فقر، سرمایه‌گذاری در کشاورزی و دامداری، مالکیت، سطح زیرکشت، استفاده از نهاده‌ها و ماشین‌آلات، تکنولوژی و ضرب مکانیزاسیون و اشتغال و بهره‌وری بوده است. افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در ناحیه مورد مطالعه، باعث افزایش دسترسی به کالاهای مصرفی بادوام و کم‌دوام، درآمد روستاییان افزایش پیدا کرده و به دنبال آن، قدرت خرید آن‌ها افزایش یافته است، تنوع اقتصادی و شغلی

به وجود آمده، سطح زیرکشت محصولات کشاورزی افزایش یافته که افزایش این مؤلفه‌ها به طور مستقیم و غیرمستقیم باعث افزایش سطح و کیفیت زندگی خانوارهای روستایی شده که به تبع آن، باعث افزایش توانمندسازی و رفاه اقتصادی خانوارها در ناحیه مورد مطالعه شده است. بنابراین، می‌توان گفت که سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی باعث افزایش توانمندسازی و رفاه اقتصادی خانوارها شده است.

۳.۴. بررسی عملکرد سرمایه‌گذاری بر شاخص‌های توانمندسازی و رفاه اجتماعی در بین خانوارهای روستایی

در مورد عملکرد سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه اجتماعی خانوارهای روستایی از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است. تحلیل میانگین عددی حاصل از تأثیر این سرمایه‌گذاری بر خانوارهای روستایی بر تفاوت از حد مطلوب مبتنی بر آزمون t تک‌نمونه‌ای نشان‌دهنده، تأثیرگذاری سرمایه‌گذاری بر مؤلفه‌های توانمندسازی و رفاه اجتماعی است. براساس این آزمون و با احتساب دامنه طیفی موجود که بین ۱

تا ۵ و براساس طیف لیکرت در نوسان است. این میزان برای تمامی ابعاد بیش‌تر از شرایط متوسط (۳) ارزیابی شده است و این تفاوت در سطح آلفا ۰/۰۱ معنادار است که تفاوت آن‌ها از مطلوبیت عددی نیز به شکل مثبت ارزیابی و برآورد شده است. با توجه به یافته‌های تحقیق، سرمایه‌گذاری بیش‌ترین تأثیر را در مؤلفه ارتقای سطح و کیفیت زندگی با میانگین (۴/۸۹) داشته که نسبت به سایر شاخص‌ها در سطح بالاتری قرار دارد؛ به طوری که سرمایه‌گذاری باعث افزایش ارتقای سطح و کیفیت زندگی در خانوارهای منطقه مورد مطالعه داشته است (جدول ۷).

جدول ۷- بررسی شاخص‌های توانمندسازی و رفاه اجتماعی در بین خانوارهای نمونه با استفاده از آماره t

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

مطلوبیت عددی مورد آزمون: ۳							
مؤلفه‌ها	میانگین	آماره T	درجه آزادی	معناداری	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پایین	حد بالا
میزان بهره‌مندی از امکانات بهداشتی	۴/۱۸	۱۹/۵۳	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۶	۰/۵۵۹	۰/۷۶۸
میزان بهره‌مندی از امکانات آموزشی	۴/۰۷	۱۹/۵۰	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۷۴۸	۰/۶۴۸	۰/۸۵۳
افزایش سطح سلامت	۳/۹۹	۱۳/۵۹	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۴۰۱	۰/۴۴۲	۰/۸۵۹
تفریح و اوقات فراغت	۴/۴۷	۱۹/۹۰	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۸۱۳	۰/۷۲۲	۰/۸۵۴
مشارکت در امور روستا	۳/۸۴	۲۴/۱۱	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۷۵۴	۰/۸۳۶	۰/۹۶۴
میزان تنوع رژیم غذایی و تغذیه‌ای	۳/۹۱	۱۹/۹۰	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۴۰۱	۰/۳۴۲	۰/۴۵۹
میزان رضایت و توسعه مسکن	۳/۸۷	۱۴/۵۰	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۷۴۸	۰/۶۴۶	۰/۸۵۱
ارتقای سطح و کیفیت زندگی	۴/۸۹	۲۱/۵۳	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۹۸۹	۰/۵۵۲	۰/۷۶۰
دسترسی به خدمات	۳/۸۶	۱۴/۵۷	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۶۶۰	۰/۵۵۹	۰/۷۶۴
افزایش سطح آگاهی	۳/۵۹	۱۴/۵۰	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۱	۰/۵۶۳	۰/۷۷۱
تغییر سبک و شیوه زندگی و رواج شیوه زندگی شهری	۳/۸۶	۱۴/۵۷	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۶۶۰	۰/۵۵۹	۰/۷۶۴
ماندگاری و مهاجرت	۳/۵۹	۱۴/۵۰	۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۱	۰/۵۶۳	۰/۷۷۱

سطح سلامت، تفریح و اوقات فراغت، مشارکت در امور روستا، تنوع رژیم غذایی و تغذیه‌ای، میزان رضایت و توسعه مسکن، ارتقای سطح و کیفیت زندگی، دسترسی به خدمات، افزایش سطح آگاهی، تغییر سبک و شیوه زندگی و رواج شیوه زندگی شهری و ماندگاری و مهاجرت استفاده شده؛ به طوری که باعث افزایش دسترسی به موارد بهداشتی و تغذیه‌ای و بهره-

با استناد به یافته‌های تحقیق در میزان سرمایه‌گذاری در زمینه توانمندسازی و رفاه اجتماعی از سوی خانوارهای روستایی از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است. در بحث تأثیر این سرمایه‌ها بر توانمندسازی و رفاه اجتماعی خانوارهای روستایی در دهستان ملای از شاخص‌های بهره‌مندی از امکانات بهداشتی، بهره‌مندی از امکانات آموزشی، افزایش

جدول ۸- رابطه هم‌بستگی بین مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری و

توانمندسازی و رفاه خانوارها

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

هم‌بستگی		میزان سرمایه‌گذاری	توانمندسازی و رفاه
میزان سرمایه‌گذاری	ضریب هم‌بستگی	۱	**۰/۷۶۵
	سطح اطمینان		۰/۰۰۰
	تعداد نمونه	۱۵۷	۱۵۷
توانمندسازی و رفاه	ضریب هم‌بستگی	**۰/۷۶۵	۱
	سطح اطمینان	۰/۰۰۰	
هم‌بستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار می‌باشد			

۵. بحث و نتیجه‌گیری

توسعه اقتصادی و اجتماعی یکی از اهدافی است که اکثر کشورها از جمله در ایران به آن توجه می‌کنند. در حال حاضر، یکی از عمده‌ترین مشکلات کشورهای در حال توسعه، مسأله تأمین منابع سرمایه‌گذاری و چه‌گونگی جذب و نگه‌داری سرمایه‌ها به‌ویژه در نواحی روستایی است. جذب سرمایه‌گذاری در نواحی روستایی، می‌تواند تأثیر مهمی در فرآیند توسعه و اتخاذ سیاست‌های مربوطه داشته باشد. در این پژوهش نیز بررسی تأثیر سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی در دهستان ملاوی پرداخته شده است. نتایج به‌دست‌آمده از این مطالعه نشان می‌دهد، سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از کلیدی‌ترین عناصر در دستیابی به اهداف توسعه روستایی و توانمندسازی و رفاه خانوارها از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است. به نظر می‌رسد، توانمندی و رفاه در مناطق روستایی در ارتباط متقابل و مکمل با جذب سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی قرار دارد، نتایج حاصل از یافته‌های تحقیق حاضر نیز مؤید همین نکته است. یافته‌های تحقیق در زمینه بررسی عملکرد سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه اقتصادی در بین خانوارهای روستایی، نشان‌دهنده تأثیرگذاری مثبت سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه اقتصادی است. هم‌چنین، نشان‌دهنده تأثیرگذاری مثبت سرمایه‌گذاری بر افزایش میزان پس‌انداز خانوارها، افزایش درآمد و به تبع، افزایش قدرت خرید، کاهش فقر، افزایش سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کشاورزی و دام‌داری، افزایش میزان مالکیت و سطح زیرکشت، افزایش میزان

مندی از امکانات بهداشتی، ایجاد تغییرات مثبت در میزان سلامت، مشارکت، تفریح و اوقات فراغت، و افزایش سطح کیفیت محیط زندگی خانوارهای روستایی شده است. نتایج یافته‌ها در این زمینه نشان می‌دهد که بین افزایش سرمایه‌گذاری و شاخص‌های مورد بررسی در توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی محدوده مورد مطالعه، رابطه معناداری وجود دارد. افزایش این سرمایه‌گذاری‌ها باعث افزایش مؤلفه‌های رفاه اجتماعی در ناحیه مورد مطالعه شده است. بنابراین، می‌توان گفت که افزایش این سرمایه‌گذاری توانمندسازی و رفاه اجتماعی خانوارهای روستایی را در پی داشته است.

۴.۴. تحلیل هم‌بستگی عملکرد میزان سرمایه‌گذاری و توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی و آزمون

فرضیه

برای بررسی رابطه آماری میان مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری (میزان عملکرد، بهره‌گیری و میزان سرمایه‌گذاری) با نسبت به گذشته از نظر خانوارهای روستایی) و شاخص‌های توانمندسازی و رفاه اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی در محدوده مورد مطالعه از آزمون هم‌بستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌های این آزمون نشان می‌دهد با توجه به ضریب هم‌بستگی ۰/۷۶۵ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ رابطه معناداری بین این دو متغیر وجود دارد. بررسی این رابطه معنادار نشان‌گر این است که افزایش میزان سرمایه‌گذاری موجب افزایش توانمندی و رفاه و خانوارهای روستایی در محدوده مورد مطالعه شده است؛ یعنی با افزایش میزان سرمایه‌گذاری در نقاط روستایی زمینه توانمندسازی و رفاه اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی فراهم شده است. بنابراین، افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌ها باعث افزایش درآمد، افزایش سطح و کیفیت زندگی خانوارهای روستایی و به تبع، باعث افزایش توانمندسازی و رفاه اقتصادی و اجتماعی آن‌ها شده است. فرضیه تحقیق نیز تأیید می‌شود و در نهایت، می‌توان گفت که افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در منطقه مورد مطالعه باعث افزایش توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی شده است.

و بررسی اثرات این سرمایه‌گذاری‌ها بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی، هم‌چنین، بررسی ابعاد مختلف توانمندسازی و رفاه و شاخص‌های آن پرداخته شده است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که در این خصوص، دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان فرآیند توسعه مناطق روستایی به اهمیت نقش این سرمایه‌گذاری‌ها در مناطق روستایی توجه کافی داشته باشند. هم‌چنین، فواید مثبت آن دقیق‌تر مورد بررسی قرار گرفته شود. امید است که با افزایش این سرمایه‌گذاری‌ها در بین مناطق روستایی و در جهت افزایش توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی، از این پژوهش بهره گرفته شود.

یادداشت‌ها

- 1- Marzban
- 2- Fan
- 3- Dzanja, Christie, Fazey & Tony Hyde
- 4- Taheri Ahmadi Shadmehri, Naji Meydani & Jandaghi Meybodi
- 5- Khan & Khan
- 6- Basu
- 7- Deron & messi
- 8- Cohen & Rodriguez
- 9- Meijerink
- 10- Wallace
- 11- Yao
- 12- Osborne
- 13- Gourinchas & Jeanne
- 14- Lewis
- 15- Knight & Song
- 16- Psaltopoulos, Skuras & Thomson
- 17- Pero, Myrdal, Hirschman & Hansen
- 18- De haan
- 19- Bhat & Shah
- 20- Gustafson
- 21- Epowerment
- 22- Littrell
- 23- Menon
- 24- Drolet
- 25- Lekoko & Merwe
- 26- Parsons
- 27-- Fytzprtryk
- 28- Kandilov & Renkow
- 29- Lowder & Carisma
- 30- Basu
- 31- Kumar
- 32- Santos & Barret

استفاده از نهاده‌ها و ماشین‌آلات، افزایش استفاده از فن‌آوری و ضریب مکانیزاسیون و اشتغال و بهره‌وری بوده است و بیش‌ترین تأثیر را در بخش کشاورزی و دام‌داری داشته؛ به طوری که سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی نسبت به گذشته افزایش پیدا کرده است که این عامل به طور مستقیم و غیرمستقیم باعث افزایش میزان توانمندسازی و رفاه اقتصادی در بین خانوارهای روستایی شده است. در زمینه بررسی عملکرد سرمایه‌گذاری بر توانمندسازی و رفاه اجتماعی در بین خانوارهای روستایی، یافته‌ها نشان‌دهنده تأثیرگذاری مثبت سرمایه‌گذاری بر مؤلفه‌های بهره‌مندی از امکانات بهداشتی، بهره‌مندی از امکانات آموزشی، افزایش سطح سلامت، تفریح و اوقات فراغت، مشارکت در امور روستا، تنوع رژیم غذایی و تغذیه‌ای، میزان رضایت و توسعه مسکن، ارتقای سطح و کیفیت زندگی، دسترسی به خدمات، افزایش سطح آگاهی، تغییر سبک و شیوه زندگی و رواج شیوه زندگی شهری و ماندگاری و مهاجرت بوده که افزایش میزان این عوامل به طور مستقیم و غیرمستقیم باعث افزایش میزان توانمندسازی و رفاه اجتماعی خانوارهای ناحیه مورد مطالعه شده است. بنابراین، می‌توان گفت که افزایش سرمایه‌گذاری‌ها، توانمندسازی و رفاه اجتماعی و توانمندسازی و رفاه اقتصادی خانوارهای روستایی را در پی داشته است؛ یعنی با افزایش میزان سرمایه‌گذاری در نقاط روستایی، زمینه توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی فراهم می‌شود.

در پایان، خاطر نشان می‌شود که در تحقیقات انجام‌شده قبلی به موضوع تأثیرگذاری سرمایه‌گذاری در توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی توجه نشده بود؛ مانند پژوهش رضوانی و هم‌کاران (۱۳۸۶) به بررسی اثرات و نقش وجوه ارسالی و سرمایه‌گذاری مهاجران در توسعه روستایی پرداخته‌اند. رهبر و هم‌کاران (۱۳۸۶) به بررسی موانع سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی در ایران پرداخته‌اند. شاطریان و گنجی پور (۱۳۸۹)، به بررسی تأثیرات سرمایه‌گذاری‌های عمرانی در توانمندسازی روستاها پرداخته‌اند. نجفی و هم‌کاران (۱۳۹۰) به بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری و ابزارهای مناسب نقدینگی کشاورزان پرداخته‌اند؛ ولی در تحقیق حاضر، ضمن بررسی اثرات سرمایه‌گذاری‌ها در توسعه نواحی روستایی به تحلیل

کتابنامه

1. Ahmadi Saadmehri, M. T., Naji Meydani. A., & Jandaghi Meybodi, F. (2010). Bound's Test Approach to Cointegration: Interaction between Human Capital and Total Factor Productivity of Production in Iran. *Journal of Research and Economic Development*, 1(1), 31-58. [In Persian]
2. Basu. A. k. (2013). Impact of Rural Employment Guarantee Schemes on Seasonal Labor Markets: Optimum Compensation and Workers' Welfare. *Journal of Economic Inequality*, 11(1), 1-34.
3. Bhat, M.M., & Shah, A.R. (2011). Recent changes in cropping patterns and its impact on output of food grains and non-food grains in Uzbekistan. *Research Journal of Agricultural Sciences*, 2(2), 384-387.
4. Cohen, J. H., & Rodriguez, L. (2005). Remittance outcomes in rural Oaxaca, Mexico: Challenges, options and opportunities for migrant households. *Population, Space and Place*, 11(1), 49-63.
5. De Haan, A. (1999). Livelihoods and poverty: The role of migration-a critical review of the migration literature. *The journal of development studies*, 36(2), 1-47.
6. Drolet, J. (2010). Women, micro credit and empowerment in Cairo, Egypt. *International Social Work*, 54(5), 629-645.
7. Dzanja, J., Christie, M., Fazey, I., & Hyde, T. (2015). The Role of social capital in rural household food security: The case study of Dowa and Lilongwe Districts in Central Malawi. *Journal of Agricultural Science*, 7(12), 165.
8. Eftekhari, A. R. (1389/2010). *Rural development management theoretical foundations*. Tehran: SAMT publications. [In Persian]
9. Einali, J., & Rumiani A. (1393/2014). The role of financial investments in rural development with emphasis on tourism second homes, the city Buin Zahra. *Journal of Spatial Economic and Rural Development*, 3(1), 75-91. [In Persian]
10. Fan, S. (2007). Agricultural research and rural poverty in India. *International Food Policy Research Institute*, 11(2), 132-154.
11. Gourinchas, P. O., & Jeanne, O. (2007). Capital flows to developing countries: The allocation puzzle, Working Paper13602. *National Bureau of Economic Research*, 13(2), 1- 48.
12. Haghjou, N. (1381/2002). Social Welfare and Development (review of the functioning of some institutions support). *Social welfare quarterly*, 2(6), 96 -75. [In Persian]
13. Kandilov. I. T., & Renkow. M. (2010). Infrastructure investment and rural economic development: An evaluation of USDA'S broadband loan program. *Journal Growth and Change (Growth Change)*, 35(6), 1-36.
14. Khakian, M., Barouni, M., Fakhrzad, N., Neshani Sadabad, J., Khakian, A., Kargar, Z. (1392/2013). Quantitative effect of education on economic growth and rural and urban household's welfare in Iran: A structural path analysis approach. *Media*, 4(3), 20-28. [In Persian]
15. Khan, H., & Khan, A. (2008). *Natural hazards and disaster management in Pakistan*. 12 October 2008, MPRA (Munich Personal Repec Archive).
16. Knight, J., & Song, L. (2000). *The Rural-urban divide; economic disparities and interaction in China*. Oxford: Oxford University Press.
17. Kumar, S. (2015). Rural marketing of agricultural produce in india: problems and prospects. *Global Journal of Engineering, Science & Social Science Studies*, 1(04), 1-13.
18. Lekoko, R. N., & Van Der Merwe, M. (2006). Beyond the rhetoric of empowerment: speak the language, live the experience of the rural poor. *International Review of Education*, 52(3-4), 323-332.

19. Littrell, R. F. (2007). Influences on employee preferences for empowerment practices by the ideal manager in China. *International Journal of Intercultural Relations*, 31(2), 87- 110.
20. Lowder, S. K., & Carisma, B. (2011). Financial resource flows to agriculture. A review of data on government spending. *Official development assistance and foreign direct investment, ESA Working*, 11(19), 1- 22.
21. Mahdavi, A. (1383/2004). Analysis of the role of foreign investment in economic growth. *Economic Research Journal*, 66(83), 208-281. [In Persian]
22. Marzban, H. (1389/2010). Health and education's role in economic growth in some developing countries (1990-2006). *Journal of Economic Knowledge*, 1(1), 33-49. [In Persian]
23. Meijerink, G., & UR, P. R. W. (2007). The role of agriculture in development: focusing on linkages beyond agriculture. *Markets, Chains and Sustainable Development Strategy and Policy Paper*, (4).
24. Menon, L. (2003). *Organization Strategies in Women's Health: an Information and Action Hand Book*. Manila: Isis International.
25. Molaei, M., & Moradi, H. (1389/2010). Examine and compare the composition of consumer goods in urban households in Iran during the years 1975 to 2005. *Social Welfare Quarterly*, 10 (37), 113 -127. [In Persian]
26. Motiee Langroodi, H. (1388/2009). Rural Planning with an emphasis on Iran (4st Ed.). Tehran: The Jihad Daneshgahi Mashhad publication. [In Persian]
27. Najafi, B., Trazkar, M. H., & Shirvanian, A. (1390/2011). Factors affecting investment and liquidity farmers the right tools: A Case Study of Rural Cooperatives in Fars province. *Research of Agricultural Economics*, 3(4), 17-36. [In Persian]
28. Najafikhah, M. (1391/2012). The Relationship of the Structural Rules of the Comprehensive Welfare and Social Security System with the Substantive Rules of this System. *Management & Development Process*, 25(1), 45-68. [In Persian]
29. Osborne, T. (2006). Credit and risk in rural developing economies. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 30(2), 541- 568.
30. Ostadi, H., Rafat, B., & Raeisi, A. (1392/2013). The role of foreign direct investment in Iran's economic growth (1978 to 2008) and their mutual relationship. *Economic Development Research*, 9(6), 912-941. [In Persian]
31. Parsons, R. J. (2001). Specific practice strategies for empowerment based practice with women: A study of two groups, Affilia. *Journal of women and social work*, 16(2), 159-179.
32. Psaltopoulos, D., Skuras, D., & Thomson, K. (2011). Employment effects of private investment initiatives in rural areas of southern europe: a regional sam approach. *Agricultural Economics Review*, 12(2), 52.
33. Qadiri Masoom, M., & Fathi Nia, A. (1393/2014). Performance and impact of investment in rural development (Case study: Saeedabad village of Shahriar County). *First National Conference on New Prospects for empowerment and sustainable development, architecture, construction, tourism, energy and Urban and rural environment* (Pp, 1-23), 31 July 2014, Hamedan, Iran. [In Persian]
34. Rabbani, R., Aranchulam, M., Abaszadeh, M., & Qasemi, V. (1386/2007). The effect of economic and social welfare of the citizens' participation in municipal affairs (Case study: Isfahan city). *Journal of Social Sciences*, 4(2), 73-99. [In Persian]
35. Rahbar, F., Mozaffari Khamenei, F., & Mohammadi, Sh. (1386/2007). Barriers to investment and its impact on economic growth in Iran. *Economic Research Journal*, 81(2), 111- 138. [In Persian]
36. Rezvani, M. R., Akbarian Roniz. S. R., & Rajai S. A. (1386/2007). The role of immigrant remittances and investment in rural development (Case study: Ramsheh District of Isfahan County). *Research in Human Geography*, 66(2), 1-16. [In Persian]
37. Santos. P., & Barrett. Ch. B. (2010). Identity, interest and information search in dynamic rural economy. *World Development*, 38(12). 1788- 1796.

38. Shakoori, A., Rafat Jah, M., & Jafari, M. (1386/2007). Components of empowerment and the factors affecting them, and the development of women and politics. *Study includes women*, 5(17), 1- 26. [In Persian]
39. Shaterian, M., & Ganji poor, M. (1389/2010). Impact investing in empowering rural development (Case study: villages of Abozeyd'abad city of Kashan). *Rural research*, 1(3), 131-152. [In Persian]
40. Toolabi nejhada, M. (1392/2013). *Analyze and evaluate the effects of subsidies on empowerment and welfare of rural households* (Case study: Jaydar district of Poldokhtar County). Unpublished master's thesis. Zanzan University, Zanzan, Iran. [In Persian]
41. Toolabi nejhada, M., Farahani, H., & pirayesh, R. (1394/2015). Assessment of the economic and social welfare cash subsidies to rural households (Case study: Jaydar district of Poldokhtar County). *Journal of Geographic Space*, 15(50), 1-17. [In Persian]
42. Trazkar, M.H., & Zibaii, M. (1383/2004). Reviews criteria of social welfare and income distribution and poverty in rural communities and poetry (Case study: Provinces of Fars, Isfahan, Semnan). *Agricultural Economics and Development*, 12(48), 164- 137. [In Persian]
43. Wallace. I. (2007). A framework for revitalization of rural education and training system in usb-Saharan Africa: Strengthening the human resource base for food security and sustainable Livelihoods. *Information Journal Educational Development*, 27(1), 581- 590.
44. Yao, Sh. (2002). China's rural economy in the first decade of the 21 centuries: problems and grwth constraints. *China economic Review*, 13(1), 354- 360.

Analyzing the Impacts of Investment on the Empowerment and Welfare of Rural Households (Case Study: Malavi Dehestan of Poldokhtar County)

Javad Bazrafshan*¹ – Mehrshad Toulabinezhad²

1- Assistant Prof. in Geography and Rural Planning, University of Sistan & Baluchestan, Zahedan, Iran.

2- Ph.D. Candidate, in Geography and Rural Planning, University of Sistan & Baluchestan, Zahedan, Iran.

Received: 18 November 2015

Accepted: 9 March 2016

Extended Abstract

1. INTRODUCTION

In the second half of the twentieth century, neoclassic economists majorly paid attention to limited factors such as physical capital intensity and frequency of natural resources called economic factors. However, nowadays, studies done by development economists show that the policies of countries especially investment in human resources, research expenses and development emphasize the role of investment that affects both economic development and efficiency. It also influences proper distribution of income and the decrease of economic inequality in the economy of different countries. One example of this transformation is the move of economy to replace mobility of goods with the mobility of capital. Given the close relationship of economic growth and social welfare, many economists are after the recognition of economic growth resources. Via increasing the quality and work force skills, capital increases the income of work forces and thus the rapid growth of economy. Accordingly, dependence of quantitative and qualitative increase of production factors of sustainable growth and development has been always a concern for all countries. Lack of investment and capital, as two important productive factors, have been a serious obstacle in the way of development in the developing countries. Therefore, it is necessary to take heed of investment in rural areas.

2. THEORETICAL FRAMEWORK

Given the formation and development of economic growth models in the literature on economy, issue of investment and financing has been noticed by researchers and policymakers as one of the key economic topics. Luis economic growth model shows that investment in industrial development causes a demand for agricultural commodities and improves the efficiency of agricultural products. Investment in rural areas leads to improvement of

the local economy, establishment of economic and social capital among rural households, stability of agricultural products, reduction of rural-urban migration, increase in income, decrease of rural poverty and rural development, which altogether cause economic development, empowerment and welfare of rural community.

3. METHODOLOGY

The research method is descriptive-analytic. The data collection method is "library" and "field" study. The research population was taken from Malavi Rural District in Poldokhtar. Using Cochran formula, we selected 157 households (in 13 villages) as the sample. For inferential statistical analysis of findings, one-sample t test and Pearson correlation in SPSS software were used. Thus, in order to enhance the accuracy, from the total 13 villages in Malavi Rural District, 13 were selected for sampling, and questionnaires were distributed randomly among them.

4. DISCUSSION

For measuring the impact of investments on empowerment and economic prosperity of rural households in Malavi Rural District, single-sample t-test was used. The analysis of the mean number of these indicators at the level of households in the under-study area showed the great impact of these capitals on all of the indicators. The findings of this study show that investment has the greatest impact on agricultural and livestock sector, which was higher compared to other indicators. Investment in the agricultural sector has increased compared to the past. In the case of investment impact on empowerment and social welfare of rural households, single-sample t test was used, which shows investment impact on the components of empowerment and social welfare. Given the findings, investment had the greatest impact on the promotion of level and quality of life, which is at a higher level, compared the other indices. As a result, investment increased the level and quality of

*. Corresponding Author: bazrafshan@gep.usb.ac.ir

life in the households in this study. Furthermore, in order to analyze the statistical relationship between investment and economic and social indicators of empowerment and welfare of rural households, Pearson correlation coefficient was used. According to the results and given the correlation coefficient 0.765 (sig level= 0.000), there is a significant correlation and significant relationship between these two variables. The study of this significant relationship shows that increase in investment leads to the increase of capacity and welfare of rural households in this study. This means that by increasing the amount of investment in rural areas, the grounds for empowerment, and social and economic welfare of the rural households will also be established.

5. CONCLUSION

The study of investment impact on indicators of empowerment and economic prosperity in rural areas shows that investment has a significant impact on the components of empowerment and economic welfare. This proves the positive impact of investment on saving status, incomes, purchasing power, poverty reduction, investment in agriculture and livestock, ownership, cultivation, use of inputs and machinery, technology and mechanization rate, and employment and

productivity. Investment has the greatest impact on agricultural and livestock sector, which was higher compared to other indicators. With respect to the impact of investment on empowerment and social welfare of rural households, investment had positive impacts on benefiting from health facilities and education, raising the level of health, recreation and leisure, participation in village affairs, diversity of diet and nutrition, housing development and satisfaction, promotion life quality and level, access to services, increase of awareness, change of lifestyle and promotion of the urban lifestyle, and survival and migration. The greatest impact was on the promotion life quality and level. In order to analyze the correlation and statistical relation between investment, and empowerment and welfare of rural households, Pearson correlation coefficient was used. The findings of this test show that there is a significant relationship between these two variables. Investigation of this significant relationship shows that the increase of investment leads to the rise of power and welfare among the rural households in this study.

Key words: Investment, empowerment, welfare, rural development, Poldokhtar County.

How to cite this article:

Bazrafshan, J. & Toulabinezhad, M. (2016). Analyzing the impacts of investment on the empowerment and welfare of rural households (Case study: Malavi Dehestan of Poldokhtar County). *Journal of Research & Rural Planning*, 5(3), 179-195.

URL <http://jrpp.um.ac.ir/index.php/RRP/article/view/51340>

ISSN: 2322-2514

eISSN: 2383-2495